

Konjunktionen *ke*

Konjunktionen *ke* är ett ord som binder ihop satser utan att specificera typen av underordnad sats. Därför måste *ke* översättas på olika sätt beroende på sammanhanget.

1. 'att' i allmänt underordnade innehållssatser som fungerar som subjekt, predikatsfyllnad eller objekt till verbet i huvudsatsen. I denna funktion utelämnas ofta *ke*. Dessa innehållssatser skall ha verbet i presens konjunktiv om de syftar på osäkerhet i framtid, annars i presens indikativ (säker handling i nu- och framtid), futurum (säker handling i framtid) eller i någon TAM-form för förfluten tid.

Exempel:

lākpošt...midānest (ke) rāfiq-aš ḥeyvān-e tanbal-i ast (verbet i presens indikativ)

'Sköldpaddan visste att hans kamrat var ett slött djur'

did (ke) nazdik ast lākpošt beresad (verbet i presens konjunktiv)

'Han såg att sköldpaddan höll på att komma fram'

do rāfiq bā ham qarār gozāštand (ke) be šekār-e xers beravand (verbet i presens konjunktiv)

'Två kamrater bestämde sig för (ordagrant: med varandra) att gå på björnjakt'

digari... šenide bud ke xers be morde kār-i nadārad (verbet i presens indikativ)

'Den andre hade hört att björnar inte bryr sig om döda'

man ham jā'i nadāram ke saram-rā begozāram rāḥat bex'ābam (verbet i presens konjunktiv)

'Men jag har ingenstans att lägga mitt huvud och sova skönt'

šoḅḥ...did (ke) xane-aš gōlgōle-ye rum ast (verbet i presens indikativ)

'På morgonen såg hon att det var en enda röra i hennes hem'

az panjare mididam ke baččehā sag-e velgardi-rā dōre karde-and (verbet i perfekt indikativ)

'Genom fönstret såg jag att barnen hade omringat en herrelös hund och kastade snöbollar på den'

negāh nakon ke dehāti hastim (verbet i presens indikativ)

'Bedöm mig inte utifrån att jag är från landet'
(Ordagrant: se inte att vi är från landet)

xeyli ham x^voš-am miāyad ke az zabān-e x^vod-at az sir tā piāz, šarḥ-e da^vvātān-rā bešnavam (presens konjunktiv)

'Jag skulle till och med bli väldigt glad över att få höra allt om bråket av dig personligen'

ḥāji x^vod-aš gofte bud ke vaqt-i sar-aš xalvat šod piš-aš beravim (verbet i presens konjunktiv)

'Haji själv hade sagt att vi skulle komma till honom när han hade fått det lugnt omkring sig'

šafar 'ali midānest ke tā čand daqiqa-ye digar, qaṭār-e mosāferbari-i be ānjā x^vāhad resid (verbet i futurum)

'Safar Ali visste att inom några minuter skulle ett persontåg komma dit'

pādāš-e man in ast ke movaffaq šodam šomā-rā nejāt daham (verbet i preteritum)

'Min belöning är den att jag lyckades rädda er'

2. 'som' (eller något relativt pronomen: 'vars', 'vilken' 'vilket') i relativa bisatser (se också Relativa bisatser och korrelatmarkering)

Exempel:

gardan-e asb muhā-ye boland dārad ke ān-rā yāl miguyand

'Hästens nacke har långt hår, som man kallar man (som kallas man)'

miān-e do dandān-e fil xorṭum-e boland-i hast ke bini-ye u ast

'Mellan elefantens två tänder (betar) finns en lång snabel, som är dess näsa'

miš gusfand-i ast ke šāx nadārad

'Tackan är ett får, som inte har horn.'

quč gusfand-i ast ke šāxhā-ye pičide dārad

'Baggen är ett får som har skruvformade horn'

*in parande-ye kuček-e zard o siāh ke do bāl-e zibā va čahār pā va do dast dārad
zanbur-e 'asal ast*

'Detta lilla svart-gula flygfä som har två vackra vingar och sex ben (ordagrant: fyra bakben och två framben) är (honungs-)biet'

mā ān širini-ye x^vošmāze-ye x^vošbu-rā ke esm-aš 'asal ast az xāne-ye zanbur migirim

'Vi tar denna välsmakande och väldoftande söta substans som kallas honung från biets bo'

zanbur-e 'asal az ru-ye gol o giāh čarbi-ye zarđrang-i migirad ke esm-aš mum ast

'Biet tar ett gulfärgat fett som kallas vax från blommor och växter'

dar zamin-i ke šoxm karde-and jō o gandom mikārand

'De sår korn och vete i den jord som de plöjt'

*biā šarṭ bebandim tā kodām yek az mā be ān deraxt-i ke bālā-ye tappe ast zudtar
miresim*

'Kom låt oss slå vad om vem av oss som först når fram till det träd som står uppe på kullen'

ettefāqan be xers-e bozorg-e x^vospasm-i ke az dur miāmad bar x^vordand

'Av en händelse stötte de på en stor björn med vacker päls som kom på avstånd'

ān ke bālā-ye deraxt bud pāyin āmade az rafiq-aš porsid...

'Han som var uppe i trädet frågade sin vän...'

ba'deš tu surat-e x'āhar-am xandid ke man hič x'oš-am nayāmad

'Sen skrattade han min syster i ansiktet, vilket jag inte alls tyckte om'
(här syftar relativbisatsen tillbaka på hela den förra satsen och måste därför
översättas med 'vilket')

yek ḥarfhā-yi mizanand ke engār mix'āstand man o x'āhar-am našnavim

'De säger saker och ting som det verkar som att de inte ville att jag och min syster
skulle höra'

3. 'för att' i finala bisatser (som uttrycker syftet med huvudsatsens handling). I denna typ av bisats måste alltid verbet stå i presens eller perfekt konjunktiv. (Se också Konjunktivens användning.)

Exempel:

yek xorde ham jol o jehāz sar-e ham karde bud ke raf o tāqče-aš xošk o xāli nabāšad

'Hon hade också samlat ihop lite smått och gott för att hennes hyllor inte skulle
vara tomma'

morg-rā x'ābānd va x'od-aš raft ke bex'ābad

'Hon nattade hönan och gick själv för att lägga sig'

šekāfhā-ye dar o panjare-rā kāgaz časbāndim ke sarmā tu nayāyad

'Vi klistrade papper över springorna i dörren och fönstret för att kylan inte skulle
tränga in'

4. 'när' i tidsbisatser - temporala bisatser (som uttrycker en tidsomständighet till huvudsatsen). Om tidsbisatsens handling föregår huvudsatsens i tid används preteritum i bisatsen även om den syftar på framtid. I denna betydelse placeras alltid *ke* som andra element i satsen.

Exempel:

tābestān ke gozašt pāyiz miāyad

'När sommaren passerat kommer hösten'

yek šab šāmaš-rā x'orde bud ke did bād-e sard-i miāyad

'En kväll hade hon ätit sin kvällsmat då hon kände att det blåste kallt'

hanuz češm be ham nagozāšte bud ke did šedā-ye dar miāyad

'Hon hade ännu inte slutit ögonen förrän hon horde att det knackade på dörren'

šobḥ ke āftāb zad mīparam, miravam

'I morgon bitti när solen går upp flyger jag iväg'

šobḥ ke az x'āb bidār šod did ...

'På morgonen när hon vaknade såg hon...'

taqriban hame-ye baččehā bikār ke mimāndand miraftand be kārḫāne-ye ḥāji qoli-ye faršbāf

'När barnen blev sysslolösa gick nästan alla till Haji Gholi mattvävarens fabrik'

dah ruz bištar nabud man be deh āmade budam ke barf bārid va zamin yax bast

'Jag hade inte varit i byn mer än i tio dagar då det började snöa och frysa till'

tāri verdi kami ke garm šod goft...

'När Tariverdi hade varmt sig lite sade han...'

yek ruz-e panjšanbe ke mozd-e haftegi-mān-rā migereftim...

'En torsdag när vi skulle få vår veckolön...'

5. 'eftersom' i kausala bisatser (som uttrycker en bakomliggande orsak till huvudsatsens handling). Denna betydelse av *ke* är inte så vanligt förekommande som 'att', 'som' 'för att' och 'när'

Exempel:

boro birun ke sobh šod
'Gå ut för det har blivit morgon'

pā šo, boro birun, ke havā rōšan šode
'Stig upp, gå ut för det har ljusnat'

6. Ibland står *ke* som man skulle använt kolon på svenska och inleder direkt anföring.

Exempel:

porsid ke xers be guš-e to če goft
Han frågade: "Vad viskade björnen i ditt öra"

7. Enstaka gånger binder *ke* samman samordnade satser och kan snarast översättas med 'och'.

Exempel:

tu kārḫāne si tā čehel bačče-ye digar ham budand - ḥālā ham hastand - ke panj šeš ostād-kār dāštīm
'Det fanns 30-40 andra barn också på fabriken – de finns fortfarande där – och vi hade fem sex förmän'

7. *ke* kan också fungera som ett förstärkningsord (alltså inte satsbindande konjunktion) där det binder en fras som står i fokus på ett speciellt sätt till resten av meningen. En lämplig översättning är ofta 'ju', 'väl', 'då'.

Exempel:

juybār ke avval o āḫar nadārad
'Bäcken har ju ingen början och slut'

mā ke xārej az āb nadide-im
'Vi har då inte sett (att det existerar något ställe) utanför vattnet'

mā kāri ke nakarde-im, mā bigonāh-im

'Vi har väl inte gjort något, vi är skuldfria'

ostād-kārhā ke jā-ye pedar-e mā budand o digarān ham ke bačče budand o ḥāji qolī

ham ke arbāb bud

'Förmännen var som fäder för oss och de andra var ju barn och Haji Gholi var ju chef'

to x^vod-at ke midāni injur ādamhā nemiāyand bā mā dehātihā qōm o x^viš-e rāst rāsti

bešavand

'Du vet ju självatt sådant folk inte kommer och blir släkt med oss bybor på riktigt'

(Man kan också tolka *ke* i *man ke jik jik mikonam barāt...* 'jag kvittrar ju för dig'

etc. som förstärkningsord)